

Nr 66.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1937 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överförande av vissa kronoparker i Jämtlands län till renbetesfjällen m. m. samt en i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 5 mars 1937 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 206, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att under i huvudsak de av departementschefen i statsrådsprotokollet upptagna villkor överflyttas *dels* från domänfonden till renbetesfjällen att tilldelas dessa såsom andra till deras utvidgning upplåtna områden i statsrådsprotokollet nämnda nio kronoparker, *dels ock* från de tidigare för sådant ändamål upplåtna markerna till domänfonden de i ärendet ifrågakomna två områdena.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 460, av herr *Hedlund* i Östersund *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 206 angående överförande av vissa kronoparker i Jämtlands län till renbetesfjällen m. m.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för motionen, hänvisas till denna.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 maj 1936 har *domänstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte besluta, att nio kronoparker i Jämtlands län överlättes till de jämtländska renbetesfjällens skogsfond mot att från nämnda fond till domänfonden överfördes två områden av det s. k. Vålåns renbetesland i Undersåkers socken. De kronoparker, som enligt domänstyrelsens framställning skulle överföras till renbetesfjällen, äro följande, nämligen kronoparken Tjärndalskilen i Frostvikens socken, Tuvattnet i Laxsjö socken, Juthatten i Hotagens socken, Ytterolden i Offerdals socken, Bunnerviken och England i Åre socken, Bastudalen och Högdalen i Hallens socken samt Arådalen i Ovikens socken. De områden, som avses skola överföras från renbetesfjällen till domänfonden, äro belägna invid kronoparken Håckren och utgöra delar av hemmanen $\frac{1}{4}$ mantal Fångåmon nr 1, $\frac{1}{4}$ mantal Vall-

bo nr 1 och $\frac{1}{8}$ mantal Vålådalen nr 1 i Undersåkers socken. Vid framställningen har fogats en av Fredrik Widmark år 1915 utgiven karta över Jämtlands län, å vilken karta de i framställningen avsedda områdena finnas utmärkta. Såsom skäl för framställningen har domänstyrelsen huvudsakligen åberopat önskemålet att erhålla en ändamålsenlig gruppering av domänfondens förvaltningsområden i Jämtlands län. Ifrågavarande kronoparker låge nämligen isolerat och avlägset i förhållande till övriga domänfonden tillhöriga egendomar under det att de låge intill eller i omedelbar närhet av renbetesfjällen.

Domänstyrelsen har slutligen yttrat.

Då markutbytet icke kunde medföra något hinder för utövandet av lapparnas näringsfång, finge styrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t ville besluta, att ett markutbyte komme till stånd på följande villkor, att domänstyrelsen till de jämtländska renbetesfjällens skogsfond överläte ifrågavarande nio kronoparker, att de jämtländska renbetesfjällens skogsfond till domänfonden överläte de å den av Fredrik Widmark utarbetade och år 1915 utgivna karta, dels med svart, dels även med röd streckning angivna områden av det s. k. Vålåns renbetesland i Undersåkers socken, vilka områden utgjorde delar av jordeboksenheterna $\frac{1}{4}$ mantal Fångåmon nr 1 (Fångåmon 1¹), $\frac{1}{4}$ mantal Vallbo nr 1 (Vallbo 1¹) och hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Vålådalen nr 1 (Vålådalen 1¹); att områdena tillträdde den 1 januari 1937, att markutbytet skedde utan vederlag i penningar, att avverkning av skog å bytesområdena icke skedde intill tillträdesdagen med undantag för tidigare försåld, vid värderingstillfället å rot kvarstående skog, som icke ingått i värdeberäkningen, att domänverket skulle förbehållas nyttjanderätt till följande byggnader jämte erforderliga tomtområden och utfartsvägar, nämligen dels en invid Fångåmons arrendegård befintlig s. k. befälskoja och ett stall för fyra hästar, dels även ett båthus vid Ottsjön intill Storåns utlopp, att de jämtländska renbetesfjällens skogsfond å ena sidan och domänfonden å andra sidan betalade alla intill tillträdesdagen förfallna utskylder avseende dem nu tillhöriga bytesområden, att jämtländska renbetesfjällens skogsfond och domänfonden skulle gottgöra varandra för vad de kontant eller in natura uppburit eller kunde komma att uppbära i form av arrende eller annan avgäld för dem nu tillhörig, av markutbytet omfattad jord för tid efter tillträdesdagen, liksom även vara berättigade till motsvarande ersättning, avseende tiden före tillträdesdagen, att lapparna alltjämt skulle bibehållas vid sina förutvarande rättigheter inom de områden av ifrågavarande renbetesland, som skulle överföras till domänfonden, dock att fråga om bosättning av lappar inom dessa områden skulle avgöras enligt vad i kungörelsen den 18 juli 1928 (nr 314) angående grunder för upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark beträffande upplåtelse *nedom* odlingsgränsen i Norrbottens och Västerbottens län vore föreskrivet, samt att avstyckning av de områden av renbeteslandet, som överlätes till domänstyrelsen, icke skulle ske, utan områdena, där naturliga gränser ej funnes, genom upphuggning av linjer eller uppförande av rösen på domänfondens bekostnad skulle avskiljas från övriga delar av renbeteslandet.

Över framställningen hava efter remiss utlåtanden avgivits den 29 augusti 1936 av länsstyrelsen i Jämtlands län och den 30 januari 1937 av kammarkollegiet, varjämte domänstyrelsen i anledning av länsstyrelsens utlåtande avgivit yttrande den 6 oktober 1936. Framställningen har avstyrkts av länsstyrelsen men tillstyrkts av kammarkollegiet.

Kammarkollegiet har i sitt yttrande hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att lämna sitt medgivande till det ifrågasatta utbytet av de i ärendet omnämnda nio kronoparkerna mot de omförmälda två områdena av renbetesfjällen, under förutsättning att för sistnämnda områdens överförande under domänstyrelsens förvaltning skulle gälla, att beträffande lapparnas rätt att för sig och sina renar begagna sig av områdena skulle tillämpas ej mindre bestämmelserna i lagen om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige än även kungörelsen angående grunder för upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark, därvid så skulle anses, som om samma områden tillhörde renbetesfjällen, dock med det tillägg, att lägenhetsupplåtelse enligt sistberörda författning skulle ske av länsstyrelsen efter samråd med domänstyrelsen.

Kollegiet har ansett, att såsom villkor i övrigt för utbytet, vilket enligt kollegiets mening borde träda i kraft den 1 juli 1937, borde föreskrivas vad domänstyrelsen i sin skrivelse den 23 maj 1936 föreslagit angående rätt till avverkning av skog före dagen för ikraftträdandet, domänstyrelsens ifrågasatta nyttjanderätt till befintliga byggnader samt erforderliga tomter och utfartsvägar ävensom betalning av intill ikraftträdandet förfallande utskylter, arrenden och andra avgälder.

Efter redogörelse för de avgivna yttrandena har *departementschefen* anfört följande.

»Av den i ärendet förebragta utredningen torde framgå, att ett överförande av de nio ifrågavarande kronoparkerna från domänfondens skogar till renbetesfjällen är ändamålsenligt och till fördel för såväl domänverket som lappväsendet. För domänverket medföra uppenbarligen kronoparkerna ifråga, vilka äro små — fem av dem innehålla en areal av allenast mellan 185 och 406 hektar skogsmark vardera — och belägna på långt avstånd från varandra och även från andra kronoparker, avsevärda förvaltningskostnader och besvär. Jag vill erinra därom, att ett överförande av ifrågavarande kronoparker till renbetesfjällen skulle, enligt vad från domänstyrelsen framhållits i samband med det av Kungl. Maj:t i proposition nr 54 framlagda förslaget om överförandet av skyddsskogarna från domänverkets till skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde, medföra en så fördelaktig arrondering av kronoparkerna i Jämtlands län, att indragning av en ordinarie jägmästarejänst vid domänverket skulle kunna företagas. För lappväsendet torde ifrågavarande kronoparkers överförande till renbetesfjällen innebära en lämplig och önskvärd utvidgning av dessa. Ur förvaltningssynpunkt torde kronoparkerna icke komma att verka betungande för förvaltningen av renbetesfjällen, då de ligga insprängda bland dessa eller i nära anslutning till dem. Att, såsom länsstyrelsen i Jämtlands län ifrågasatt, endast ställa dem under förvaltning av den skogsstatstjänsteman, som omhänderhar förvaltningen av renbetesfjällen med skyldighet för denne att redovisa avkastningen till domänfonden, anser jag i likhet med domänstyrelsen och kammarkollegiet icke lämpligen böra ifrågakomma. En dylik lösning av den föreliggande frågan skulle inne-

bära ett avsteg från den av statsmakterna vid ordnandet av domänstyrelsens förvaltning omfattade principen att i möjligaste mån isärhålla å ena sidan domänstyrelsens uppgifter såsom affärsdrivande verk och förvaltare av domänfondens skogar och å andra sidan dess uppgifter av mera administrativ natur såsom förvaltare eller övervakare av vissa statliga och enskilda skogar.

Domänstyrelsen har i sin framställning föreslagit, att såsom gottgörelse för de till renbetesfjällen från domänfonden överförda nio kronoparkerna skulle till domänfonden överflyttas två i ärendet närmare angivna områden av renbetesfjällen i Undersåkers socken. Länsstyrelsen i Jämtlands län, som motsatt sig ett dylikt överflyttande av mark till domänfonden, har ifrågasatt, huruvida icke överförandet av kronoparkerna kunde ske utan vederlag eller, därest sådant borde utgå, detta borde gäldas i penningar. Länsstyrelsen har emellertid i samband härmed förklarat sig anse, att högre gottgörelse till domänfonden än det vid värderingen av kronoparkerna angivna beloppet av 58,500 kronor icke borde utgå. Ett överförande av kronoparkerna utan gottgörelse till domänfonden anser jag i likhet med domänstyrelsen och kammarkollegiet icke kunna förordas såsom stridande mot den av statsmakterna under senare år upprätthållna grundsatsen, att domänfonden bör erhålla gottgörelse för kostnader och utgifter, som densamma tillskyndats för tillgodoseende av andra grenar av statsförvaltningen.

Den lämpligaste lösningen av den föreliggande frågan torde vara ett godtagande av det av domänstyrelsen och kammarkollegiet förordade förslaget, att såsom gottgörelse till domänfonden överföras i ärendet omförmälda två områden av renbetesfjällen i Undersåkers socken. Dessa områden torde, såsom framgår av den åberopade värderingen, i stort sett motsvara värdet av kronoparkerna. Däremot lär det av länsstyrelsen ifrågasatta ersättningsbeloppet av 58,500 kronor icke kunna anses utgöra skälig gottgörelse för ifrågavarande kronoparker, vilka, enligt vad i ärendet blivit upplyst, hava ett taxeringsvärde av 112,000 kronor. Därest vid det nu ifrågavarande markutbytet knyts de av kammarkollegiet föreslagna förbehållen för tillgodoseende av lapparnas intressen, torde dessa vara på ett fullt betryggande sätt tillgodosedda.

Jag förordar alltså, att det av domänstyrelsen och kammarkollegiet föreslagna markutbytet kommer till stånd. Såsom förutsättning för överföringen av områdena från renbetesfjällen till domänfonden bör, i överensstämmelse med vad kammarkollegiet förordat, gälla, att beträffande lapparnas rätt att för sig och sina renar begagna sig av områdena skola tillämpas bestämmelserna i lagen den 18 juli 1928 (nr 309) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige ävensom i kungörelsen samma dag (nr 314) angående grunder för upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark, därvid så skall anses som om samma områden tillhörde renbeteslanden, dock med det tillägg, att lägenhetsupplåtelse enligt sistnämnda författning skall ske av länsstyrelsen efter samråd med domänstyrelsen. Därjämte torde i fråga om utbytet, vilket bör vinna tillämpning från och med den 1 juli 1937, i nära överensstämmelse

med vad domänstyrelsen och kammarkollegiet hemställt, i huvudsak böra gälla, att avverkning av skog å bytesområdena icke må ske intill tillträdesdagen, med undantag av tidigare försåld vid värderingstillfället å rot kvarstående skog, som icke ingått i värdeberäkningen, att domänverket förbehålles nyttjanderätten till följande byggnader jämte erforderliga tomtområden och utfartsvägar, nämligen en invid Fångåmons arrendegård belägen s. k. befälskoja och ett stall för fyra hästar, dels ock ett båthus vid Ottsjön intill Storåns utlopp, att intill tillträdesdagen förfallna å ifrågavarande områden belöpande utskylder betalas av nuvarande innehavare samt att renbetesfonden och domänfonden gottgöra varandra för vad de kontant eller in natura uppburit eller kunna komma att uppbära i form av arrende eller annan avgäld för dem nu tillhörig av förevarande utbyte omfattad jord, i den mån sådant arrende eller avgäld belöper på tiden efter tillträdesdagen. Förevarande fråga torde böra underställas riksdagens prövning.»

Utskottet vill erinra, att beträffande renbetesfjällen i administrativt hänseende gäller, att de därtill hörande skogsmarkerna äro ställda under skogsstatens förvaltning. Inseendet i övrigt över områdena tillkommer emellertid länsstyrelsen i Jämtlands län. Inflytande försäljningsmedel från renbetesfjällens skogar redovisas av domänstyrelsen till statskontoret för att tillgodoföras de jämtländska renbetesfjällens skogsfond, den s. k. renbetesfonden.

Utskottet.

Ifrågavarande framställning från domänstyrelsen om markbyte mellan domänfonden och renbetesfjällen har avstyrkts såväl av länsstyrelsen i Jämtlands län som av vederbörande lappfogde. Ärendet har emellertid behandlats av Kungl. Maj:t efter föredragning av chefen för jordbruksdepartementet utan gemensam beredning med chefen för socialdepartementet. Länsstyrelsen har bland annat framhållit, att ett bifall till framställningen skulle innebära, att ett för lappväsendet oundgängligt område för all framtid överfördes till förvaltning av annan myndighet, som icke vore direkt inriktad på att främja renskötseln eller överhuvud lapparnas intressen utan som hade till uppgift att på det i ekonomiskt avseende lämpligaste sättet förvalta de skogar och domäner, som vore densamma anförtrodda. Det låge i sakens natur — har länsstyrelsen vidare andragit —, att intressekonflikter därvid lätt kunde uppkomma mellan lapparna och domänverkets tjänstemän. Utskottet vill vidare anmärka, att renbetesfjällen vid bifall till bytet skulle få sig tillagda områden, som icke lämna någon nämnvärd avkastning, varemot de områden, som skulle avstås till domänfonden, lämna god avkastning.

Då i ärendet enligt utskottets uppfattning icke gentemot vad länsstyrelsen anfört förebragts sådana skäl, att föreslagna områden av renbetesfjällen lämpligen må överföras till domänfonden, anser sig utskottet i likhet med motionärerna icke kunna biträda Kungl. Maj:ts framställning om markbyte.

Frågan om de nio kronoparkernas överförande till renbetesfjällen genom försäljning eller på annat lämpligt sätt torde därför underkastas ny prövning genom Kungl. Maj:ts försorg.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i enlighet med motionen II: 460 icke må bifalla förevarande proposition nr 206.

Stockholm den 23 april 1937.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Granath, Tjällgren, Alfred Andersson, Jacob Hansson* och *Mannerskantz* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Olsson* i Rödningsberg, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo, *Gustafson* i Kasenberg, *Andersson* i Tungelsta och *Hilding*.
